

اسلام و مسلمانان

بالکمان

محمد قربانپور

سرشماری: قرباتپور دلاور، محمد.

عنوان: اسلام و مسلمانان بالکان

تکرار نام پیدوار: محمد قرباتپور دلاور،

مشخصات نشر: قم، آل فاضل، 1395

مشخصات ظاهری: 239 ص، مصور، عکس

بها: شابک: 9786006111391

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابخانه: ص. 220-215، همچنین به صورت زیر نویس

موضوع: اسلام، بالکان

موضوع: مسلمانان، ریخ

موضوع: مسلمانان - بالکان - آثار

موضوع: مسلمانان - بالکان - وضع سیاسی و اجتماعی

موضوع: بالکان - تمدن - آثار

BP رده بندی کنگره: 1395، 5 (الف)، 17

رده بندی دیویی: 297/916496

شماره مدرک: 4122037

اسلام و مسلمانان بالکان

مؤلف: محمد قرباتپور دلاور

ناشر: آل فاضل

تیراژ: 500 نسخه

سال و نوبت چاپ: طه، اول، 95

شابک: 9786006111391

قیمت: 60000 ریال

نشانی: قم، خیابان معلم خیابان شهیدین پلاک 114

09191547446 - 02537832143

فهرست مندرجات

۹	مقدمه
۱۳	بررسی وضعیت مسلمانان بالکان
۱۵	پیشگفتار
۱۷	۱. کلیات و سرفه بالکان
۱۷	الف) بالکان و موقعیت استراتژیک آن
۲۰	ب) پیشینه ورود اسلام به بالکان
۲۶	۲. محدودیت‌ها، تضادها و نقض آزادی مسلمانان بالکان
۲۸	تناقض دموکراسی و آزادی دین در بالکان
۳۱	۱. بوسنی و هرزگوین
۳۳	۲. آلبانی
۳۷	۳. بلغارستان
۳۹	۴. صربستان
۴۱	۵. کوزوو
۴۳	۶. مقدونیه
۴۴	۷. ترکیه
۴۶	۸. یونان
۴۹	همجسه‌های مسیحیت به مسلمانان
۵۲	۳. راه‌های برون رفت از چالش‌های فراروی مسلمانان
۵۳	چالش‌های حقوقی مسلمانان بالکان
۵۴	الف) شیوه‌های اجتماعی
۵۶	ب) شیوه‌های حقوقی و بین‌المللی
۶۵	نتیجه
۶۷	ضرورت بازشناسی بالکان
۶۹	مقدمه
۷۱	۱. موقعیت استراتژیک بالکان

۷۲	دین و مذهب
۷۳	موقعیت
۷۴	عضویت در مجامع
۷۶	۲. پیشینه ورود اسلام به بالکان
۸۰	۳. سیاست قدرت‌های فرا منطقه‌ای و منطقه‌ای در بالکان
۸۰	آمریکا و بالکان
۸۴	روسیه و بالکان
۸۶	تل آویو و بالکان
۸۸	ترکی و بالکان
۹۰	سیاست تجزیه بالکان یا بالکانیسم
۹۲	۴. ضرورت مطالعات منطقه‌ای بالکان و توجه بیشتر ج.ا.ا. بر این منطقه
۹۴	راهکارها و پیشنهادها
۹۶	نتیجه
۹۹	گسترش زبان فارسی در بالکان
۱۰۱	مقدمه
۱۰۳	۱. اهمیت و جایگاه زبان فارسی
۱۰۶	۲. فرهنگ، ادب و زبان ایران در بالکان
۱۰۷	نمونه‌ای از حضور تمدن و فرهنگ ایران در بالکان قبل از اسلام
۱۰۸	فرهنگ ایران در بالکان بعد از اسلام
۱۰۹	انتقال فرهنگ و اسلام ایرانی به بالکان در زمان عثمانی و بعد از آن
۱۱۱	علل گسترش زبان فارسی در بالکان
۱۱۳	۳. فرهنگ و زبان فارسی در بوسنی و هرزگوین
۱۱۶	مثنوی خوانی در بوسنی
۱۱۷	چهره‌های سرشناس ایرانشناسی بوسنی
۱۲۰	مراکز فعال گسترش زبان فارسی در بوسنی
۱۲۲	۴. فرهنگ و زبان فارسی در آلبانی
۱۲۵	چهره‌های سرشناس شعرای آلبانی
۱۲۸	مراکز فعال گسترش زبان فارسی در آلبانی
۱۳۰	۵. طرح‌ها و برنامه‌هایی جهت گسترش زبان فارسی در بالکان

۱۳۰.....	الف: طرح‌ها و برنامه‌های بنیادی
۱۳۱.....	ب: طرح‌ها و برنامه‌های آموزشی
۱۳۳.....	ج: طرح‌ها و برنامه‌های پژوهشی
۱۳۵.....	نتیجه
۱۳۷.....	عاشورا در فرهنگ آلبانی
۱۳۹.....	مقدمه
۱۴۰.....	معرفی اجمالی آلبانی
۱۴۱.....	دود اسلام به آلبانی
۱۴۳.....	۱. عاشورا و علوی‌های آلبانی
۱۴۳.....	طریقت بکتاشیه
۱۴۶.....	طریقت خرتیه
۱۴۷.....	طریقت قادریه
۱۴۷.....	طریقت رفاعیه
۱۴۸.....	۲. عاشورا و ادبیات علوی‌های آلبانی
۱۵۲.....	عاشورا و دیوان کر بلا
۱۵۵.....	۳. عاشورا و اماکن آلبانی
۱۵۵.....	مرکز جهانی بکتاشیه
۱۵۶.....	تکیه ساری سالتیک بابا
۱۵۶.....	عباس علی و کوه تومور
۱۶۰.....	۴. عاشورا و سوگواری در آلبانی
۱۶۱.....	عاشورا و عاشوره
۱۶۳.....	آلبانی سرزمین فرصت‌ها
۱۶۵.....	نگاهی کوتاه به آلبانی
۱۷۰.....	۱. موقعیت جغرافیایی
۱۷۱.....	مردم شناسی
۱۷۴.....	معرفی شهرهای مهم کشور
۱۷۸.....	۲. تاریخ آلبانی
۱۷۸.....	ظهور کشور آلبانی
۱۸۲.....	۳. وضعیت اقتصادی

۱۸۳.....	مالکیت اموال و زمین
۱۸۶.....	۴. وضعیت سیاسی و اجتماعی
۱۸۷.....	روابط سیاسی در کشور ایران و آلبانی
۱۸۹.....	آداب و علائق رفتاری مردم آلبانی
۱۹۳.....	۵. وضعیت فرهنگی
۱۹۷.....	رسانه‌های گروهی
۲۰۱.....	۶. وضعیت آموزشی آلبانی
۲۰۱.....	نظام آموزشی آلبانی
۲۰۴.....	۷. وضعیت دینی
۲۰۴.....	ادیان
۲۰۸.....	رابطه دین و دولت
۲۱۰.....	فرقه‌های دینی در آلبانی
۲۱۲.....	نگاهی به تبلیغات دینی برخی کشورها در آلبانی
۲۱۵.....	فهرست منابع
۲۱۵.....	الف: (کتاب، مقالات و مجلات فارسی)
۲۱۸.....	ب: (کتاب، مقالات و گزارشات لاتین)
۲۱۹.....	ج: سایت‌ها (فارسی و لاتین)
۲۲۰.....	د: مصاحبه‌ها
۲۲۰.....	ه: مشاهدات عینی و سفرهای میدانی
۲۲۱.....	ضمائم
۲۲۳.....	برخی مراکز مطالعاتی ویژه بالکان
۲۲۴.....	معرفی چهل کتاب در حوزه بالکان
۲۲۸.....	نصاویر

منطقه بالکان در جنوب شرقی اروپا که شامل دوازده کشور و منطقه می‌باشد، به علت ویژگی‌های بارز طبیعی، انسانی، اقتصادی (کشاورزی) و سیاسی، از گذشته تاکنون مورد توجه حاکمان، سیاستمداران و قدرت‌های بزرگ منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای بوده و همچنان خواهد بود. موقعیت استراتژیک و ژئوپولیتیک بالکان به عنوان دروازه ورود به غرب؛ روند رو به رشد پیوستن برخی کشورها به اتحادیه اروپا و نقش عمده این منطقه در معادلات جهانی؛ تنوع قومی و فرهنگی در منطقه و حضور پیروان ادیان و فرهنگ‌های متعدد و همزیستی مسالمت آمیز بین آنان؛ حضور و اعمال نفوذ کشورهای بزرگ در این منطقه در عرصه‌های مختلف: سیاسی، نظامی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جهت نیل به اهداف‌شان؛ وجود ظرفیت‌های فراوان اقتصادی، فرهنگی، علمی و آموزشی منطقه؛ قدمت بیش از هزار ساله اسلام و تشیع و علویان در این منطقه؛ وجود کشورهای همجوار آلبانی و کوزوو، بوسنی، مقدونیه و بلغارستان با مسلمانان بومی و وجود گرایش معنوی و عاطفی به اهل بیت (علیهم‌السلام) و علاقه مندی آنان به آثار حکامان اسلامی و عرفانی و مفاخر ادبی فارسی، پیشینه تمدن، زبان و فرهنگ ایران و مطالعات ایران شناسی؛ حضور مراکز ایران‌شناسی و شخصیت‌های ایران‌شناس از گذشته دور تا کنون و قرابت فرهنگی و نژادی بین ایران و برخی از اقوام بالکان؛ از نکات

۱. کشورهای منطقه بالکان عبارتند از: بوسنی و هرزگوین، آلبانی، بلغارستان، مقدونیه، کرواسی، مونته‌نگرو، یونان، رومانی، (بخش اروپایی) ترکیه، صربستان، اسلونی و (منطقه استقلال یافته) کوزوو.

برجسته‌ای است که ضرورت انجام مطالعات دقیق و آکادمیک و منطبق با واقعیت‌های منطقه را محرز می‌نماید.

ماریا تودورووا محقق و اندیشمند بلغاری و استاد تاریخ دانشگاه ایلینویس می‌نویسد:

«بالکان را باید در بستر تاریخ مورد موشکافی قرار داد و تأثیرات انواع فرهنگ‌ها را بر آن مطالعه نمود. در دوره حاکمیت عثمانی، این منطقه، به شکلی منسجم درآمد و نامی مشخص یافت. در اواخر قرن نوزدهم و آغاز قرن بیستم، با آغاز موج اروپاگرایی، موضوع هویت بالکان، برایش موهو و رمان زیر سؤال رفت، تا این‌که به صورت یک مشکل عظیم در برابر جامعه جهانی درآمد. رشد علم، تجارت، صنعت و ظهور دولت‌های ملی چیری بود که سرتاسر منطقه را فرا گرفت. بالکان، پلی میان شرق، غرب، آسیا و اروپا و نه تنها حد فاصل دو منطقه جغرافیایی، بلکه حد فاصل دو تمدن بزرگ است. این منطقه همواره یادآور انواع اقوام، مذاهب و فرهنگ‌ها، و تصاویر عجیب بوده است.»

همچنین ویلیام میلر می‌نویسد:

«شبه جزیره بالکان، سرزمین تضاد و مبارزه و تها است»^۱.

با توجه به جایگاه و پیشینه اسلام در بالکان و اهمیت اسلامی آن، در این کتاب به موضوعات متعددی از جمله سیاست، اجتماع و فرهنگ با محوریت اسلام و مسلمانان، اشاره بحث شده است. مجموعه حاضر شامل پنج مقاله می‌باشد:

۱. بررسی وضعیت مسلمانان بالکان، با تأکید بر اصل آزادی مذهب و نقض و محدودیت‌های دینی که علیه آنان اعمال می‌گردد؛

۲. بازشناسی بالکان از منظر سیاست‌های منطقه‌ای، و اعمال نفوذ قدرت‌ها بر این منطقه و ضرورت توجه بیشتر نسبت به آن؛
 ۳. گسترش زبان فارسی در بالکان، خصوصاً ظرفیت‌های فراوانی که در بوسنی و هرزگوین و آلبانی موجود است؛
 ۴. عاشورا در فرهنگ آلبانی، که همواره موجب ترویج مکتب بوده است؛
 ۵. آلبانی سرزمین فرصت‌ها، و بررسی ابعاد گوناگون اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و دینی آن.
- این کتاب حاصل مطالعات میدانی، مشاهدات عینی و تحقیقات کتابخانه‌ای (مکتوب و دیجیتال) و مشاوره مصاحبه‌هایی است که طی سه سال توسط نگارنده انجام گرفته است. امید می‌رود که تواند در راستای معرفی و شناخت این منطقه مهم از جهان که در مقایسه با بسیاری از ناطق‌یگ، ناشناخته باقی‌مانده و از دید کارشناسان کمی مغفول واقع شده، مؤثر واقع گردد. سرآیند بنین به عنوان یکی از منابع مورد استفاده پژوهشگران و علاقه‌مندان به مطالعات در حوزه کشورهای بالکان قرار گیرد. ظرفیت‌ها و فرصت‌های فراوانی در زمینه‌های گوناگون منطقه وجود دارد که هنوز مورد مطالعه دقیق قرار نگرفته، اقتضا می‌نماید که مسئولان جهت تأسیس مرکز مطالعاتی - پژوهشی به منظور تربیت نیروهای انسانی و پژوهشگران کارآمد برای شناساندن ابعاد و استعدادهای گوناگون منطقه بالکان به جامعه علمی کشور جهت گمارند. همچنین هماهنگی و انسجام بیشتر مراکز دیپلماسی، فرهنگی و آموزشی فعال در عرصه بین‌الملل، خصوصاً منطقه بالکان، از ضرورت‌های آشکار جهت تحقق اهداف آن می‌باشد.

در پایان از سروران عزیز آقایان: حسن رضایی، علی توانا، یاسر عسگری و مهدی ادیب که با مشاوره، بازنگری، ویرایش و صفحه‌آرایی در تهیه این

مجموعه، اثرگذار بوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌گردد، همچنین از پژوهشگران و صاحب‌نظران تقاضا می‌شود که با نکته‌نظرات ارزشمند و مطالب مفید و انتقادات علمی، موجب غنای بیشتر این مجموعه گردند.

محمد قربانپور دلاور

تابستان ۱۳۹۰

www.ketab.ir

پیشگفتار

شبه جزیره بالکان (در اروپای شرقی) یکی از مناطقی است که محل حضور پیروان ادیان و فرهنگ های متعدد می باشد و به عنوان پلی میان شرق و غرب همیشه مورد توجه تمدن ها بوده است. پراکندگی اقوام مختلف با زبان ها، آئین ها، اعتقادات و فرهنگ ها و هویت های مختلف در حوزه بالکان، موجب ایجاد زمینه حوادث گوناگون و بحران های قومی و هویتی شده است. این منطقه به رغم ساکنان غیر مسلمان خنثی که اکثریت جمعیت را تشکیل می دهند، مسلمانان زیادی را در خود جای داده است. بازن تدرید مسلمانان در طول زمان در صحنه های اجتماعی و سیاسی بالکان به عنوان عاملی مهم و نقش آفرین، حضور فعال خویش را نشان داده اند، اما همواره در زمان حادیت کمونیست ها و همچنین بعد از آن، در دستیابی به حقوق طبیعی و قانونی خود در بعضی موارد محروم بوده و در تعامل دولت با آنان تبعیض هایی صورت گرفت.

نوشته حاضر سعی دارد با معرفی اجمالی بالکان به بررسی پیشینه و وضعیت مسلمانان و همچنین محرومیت آنان در انجام شعائر اسلامی و مسجودیت هایی که دولت ها بر آنان اعمال می کنند با نگاهی بر اعلامیه حقوق بشر و اصل آزادی مذهب و پوشش بپردازد. در ادامه نیز به حجه های مسیحیت بر این کشورهای مسلمان اشاراتی دارد، آنچه که خواهد آمد پاسخ به این سئوالات است که:

۱) وضعیت مسلمانان بالکان در گذشته و حال چگونه ارزیابی می شود و

چالش های فعلی آنان چیست؟

(۲) با توجه به شرایط جهانی آزادی عقیده، مذهب و پوشش، چگونه می‌توان در باره اتفاقاتی که در بالکان رخ می‌دهد، موضع‌گیری نمود و در رسیدن مسلمانان به حقوق خود سهیم بود؟